

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

держав є таке регулювання, коли законодавець встановлює лише їх загальні повноваження у сфері зовнішніх зносин, дозволяючи їм самостійно визначати предметно-функціональний обсяг зовнішньополітичних прерогатив, та конкретні форми їх здійснення.

Література:

1. Авар'янов В. Закон про Кабінет Міністрів України: результати доктринального тлумачення / В. Авар'янов // Право України. – 2007. № 6. – с. 3 – 8.
2. Делягин. М. Основы внешней политики России. Матрица интересов / М. Делягин. – М.: Инфра – М, 2007. – 80 с.
3. Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 8 грудня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 2. – с. 44.
4. Ісаєнко А. Зовнішньополітичні функції Кабінету Міністрів України / А. Ісаєнко // Держава і право: зб. наук. праць. Ін – т держави і права імені В.М. Корецького НАН України – Кю 2012 – Вип. 58: Юридичні і політичні науки. – с. 173 – 181.
5. Кафарський В. Правові засади функціонування Кабінету Міністрів України / В. Кафарський // Право України. – 2006. - № 6. – с. 8 – 13.
6. Макаренко О. Роль Кабінету Міністрів України у конституційно-правовому механізмі здійснення зовнішньої політики /О. Макаренко// Право України. – 2007. - № 9. – с. 8 – 12
7. Про Кабінет міністрів України: Закон України 27 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
8. Політична система та інститути громадянського суспільства в сучасній Україні: Навч. посіб / Ф.М.Рудич, Р.В.Балабан, Ю.С.Ганжуров та ін. – К.: Либідь, 2008. – 440с.

Демочко В.В.

(наук. кер. – доц. Блоха Я.Є.)

студент IV курсу історичного факультету

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ ДУМКИ І СЛОВА В ПЕРІОД ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МЕМУАРИСТИКИ В.Г. КОРОЛЕНКА)

Будь-яка демократична держава не можлива без свободи. Принцип свободи – «душа» демократії, передумова рівності як її елемента. Це реальна можливість політичного самовизначення особи чи групи осіб, їхньої активної участі в управлінні. Свобода реалізується через права людини. Права людини передбачають на сам перед розвиток особистості. Права людини – це природно-соціальні та правові цінності, породжені бі-

ПРАВОЗАХИСНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

осоціальними властивостями людини, які є необхідними для її існування та розвитку в конкретних історичних умовах.

Одними з найважливіших прав і свобод людини і громадянина, на нашу думку, є свобода думки і слова, зміст якої полягає в тому, що ніхто не може заборонити людині дотримуватися своїх думок, певним чином відображати об'єктивну дійсність у своїх уявленнях та публічно висловлювати ці матеріалізовані в мові відображення, в тому числі, погляди та переконання.

Поняття «свобода слова» свідчить про наявність у його структурі таких основних складових: демократична свобода, право публічно висловлюватися, вільного поширення інформації, можливості одержувати, зберігати та використовувати інформацію, наявність каналів та способів поширення інформації, наявність певних обмежень у поширенні інформації, неприпустимість цензури [4, с. 7].

Складник концепту «свобода думки» включає в себе: можливість вільного міркування про різні суб'єкти, об'єкти, явища життя, відносно ни та інше, яке відбувається на підставі уявлень та переконань людини, її освіти, психологічного стану та середовища, в якому вона живе.

Однак, на думку сучасних політологів, під час війни, особливо громадської, деяку інформацію потрібно свідомо замовчувати і не публікувати в ЗМІ.

З цього приводу відомий український гуманіст і правозахисник кінця XIX – початку XX ст. Володимир Галактіонович Короленко у «Листах до жителя міської околиці» пише: «Свобода слова, в яку входить і свобода друку, – є першим громадянським правом будь-якого члена суспільства, – обговорювати всі справи свого суспільства, свого міста, своєї держави! Таке слово повинно бути вільним тому, що без обговорення громадських справ на місцях – не можна ані вибрати відповідних людей до державної думи, ані дати їм наказу, – чого хоче народ і чого вони повинні домагатися. Свобода слова – це означає, що кожен отримує право гласно висловити і надрукувати свою думку, і ніхто не повинен це забороняти, як це робилося до цих пір.

Тепер цього не повинно бути, і кожен повинен відповідати за свої слова, як і за справи тільки перед судом. Той, хто стане закликати до пограбування, вбивства або підпалів, – несе, як і раніше, тяжку відповідальність перед законом, але той, хто судить про існуючі негаразди і шукає засобів до їх покращення, отримує право робити це, не боячись відповідальності. Ось що значить свобода слова [1, с. 17-18].

Однак, на думку мислителя, яка користь від вільного слова, якщо вимовити його можна лише в своєму будинку, де його почують дві-три людини? Для того, щоб правдиве слово стало силою, потрібно, щоб воно могло бути сказане суспільству, зборам людей, які його і вислухають, і намагатимуться виконати. Ось для цього і, необхідне право зборів. Кожен, хто має сказати що-небудь своїм співгромадянам для загальної користі, може запросити їх, усно або через газети, у відоме місце, щоб вислухати

його думки чи пропозиції, що стосуються питань людської совісті, знання чи права, або поліпшення домашнього, громадського та державного побуту. Якщо люди не чекають від тієї людини жодного ділового слова, то, звичайно, можуть і не зібратися. А якщо, навпаки, знають її за особу ділову, то зберуться і вислухають. І ніхто не повинен мати права розігнати це зібрання, якби навіть воно стало обговорювати зловживання і непорядки найвищих правителів [1, с. 19].

Але В. Короленко вважає, що і цього замало: «деяке слово говориться не тільки для розваги або навіть для повчання ближніх, але і для того, щоб виконати яку-небудь корисну справу силами самого суспільства. Якщо слухачі тільки вислухають, і розійдуться по домівках, нічого не зробивши, то користі від цього буде мало. Для того, щоб слово стало ділом, потрібно, щоб люди мали право скласти постійний союз для виконання цієї справи і щоб ніхто не міг їм у тому перешкодити, якщо тільки союз укладається не з протизаконними цілями як грабіж, вбивство, напад однієї частини населення на іншу і т. д.» [1, с. 19-20].

Як стверджував мислитель, якщо додати до всього перерахованого свободу совісті, тобто «дорогоцінне для мільйонів російських людей право безперешкодно сповідувати ту віру, яку в глибині своєї совісті вони вважають істинною, – цим закінчується перерахування свобод, обіцяних маніфестом 17 жовтня і роблять людину з простого жителя – громадянином своєї батьківщини» [1, с. 20].

Таким чином, проаналізувавши мемуаристику В. Короленка, зокрема його «Листи» та «Щоденники», можна дійти до висновку, що, на його думку, до провідних суспільних ціннісних орієнтацій кінця XIX – початку XX ст. належать громадянські права, зокрема свобода слова, друку, зборів, і, що найголовніше, совісті, без яких жодна людина ніколи не стане повноцінним громадянином і які він закликав здобути, а здобувши, користуватися ними, відстоювати, захищати, вимагати їх розширення і реалізації належним чином, навіть у період громадянської війни.

Література:

1. Короленко В. Г. Письма из тюрьмы и ссылки (1879–1885) [под ред. и с примеч. Н. В. Короленко и А. Л. Кривинской] / Владимир Галактионович Короленко. – Горький: Горьковское издательство, 1935. – 212 с.
2. Короленко В. Г. Письма к Луначарскому / Владимир Галактионович Короленко // Новый мир. – 1988. – №10. – С. 198–218.
3. Короленко В. Г. Собрание починений : в 10–и т. / Владимир Галактионович Короленко – М. : Гослитиздат, 1953–1956. Т.10 : Письма. 1879–1921. – 1956. – 717 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до дж.: http://az.lib.ru/k/korolenko_w_g/text_0890.shtml
4. Печончик Т. І. Концепт «свобода слова» та його вербалізація в сучасному українському мас-медійному дискурсі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Т. І. Печончик – К., 2010. – 20 с.